

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และได้จัดกลุ่มเป็น ๕ กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นการทบทวนเอกสารที่กล่าวถึงคำกริยา คำช่วยกริยา คำขยายกริยา และคำแสดงอารมณ์ เคราะห์ หรือคำบอกความเห็น กลุ่มที่สอง เป็นการทบทวนเอกสารที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทาง โครงสร้างและความหมาย กลุ่มที่สาม เป็นการทบทวนเอกสารที่กล่าวถึงกระบวนการกลายเป็นคำ ไวยากรณ์ และกลุ่มสุดท้าย เป็นการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็น คำไวยากรณ์ในภาษาไทย ดังมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑. คำกริยา คำช่วยกริยา คำขยายกริยา และคำแสดงอารมณ์ เคราะห์ หรือคำบอกความเห็น

๒.๑.๑ คำกริยา

ผู้ที่กล่าวถึงหมวดคำกริยาในภาษาไทยได้แก่ วิจิตรคดี ภาณุพงศ์ และนววรรณ พันธุเมธา ดังมีรายละเอียดดังนี้

วิจิตรคดี ภาณุพงศ์ (๒๕๓๐: ๕๑-๗๘) จำแนกหมวดคำโดยอาศัยตำแหน่งของคำใน ประโยค (กรอบประโยคทดสอบ) เป็นเกณฑ์ แบ่งหมวดคำได้ทั้งหมด ๒๖ หมวดคำ วิจิตรคดีแบ่ง คำกริยาออกเป็น ๓ ประเภทได้แก่ หมวดคำกริยากรรม หมวดคำกริยาสกรรม และหมวด คำกริยาทวิกรรม นอกจากนี้ ยังจำแนกคำโดยพิจารณาคุณหน้าที่ของคำแต่ละหมวดโดยเฉพาะ หน้าที่ในฐานะที่เป็น “ส่วนของประโยค” วิจิตรคดีแบ่งคำตามหน้าที่เป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ คำหลัก และคำไวยากรณ์ ในที่นี้ จัดให้คำกริยาทั้ง ๓ ประเภทข้างต้นอยู่ในคำหลัก (คำที่สามารถ ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยคตามลำพังในประโยคเริ่มได้)

นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗: ๒-๑๓) จำแนกคำตามหน้าที่ในการสื่อสารเป็นหมวด ใหญ่ๆ ๖ หมวดคำ แล้วจึงจำแนกประเภทย่อยตามความหมาย นววรรณจัดให้คำกริยาอยู่ใน “คำหลัก” คำสำคัญที่ผู้พูดใช้บอกเนื้อความซึ่งสื่อสารไปยังผู้ฟัง โดยให้ความหมายของคำกริยา ว่า “คำกริยา” คือ คำที่ใช้แสดงอาการหรือสภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆ จำแนกคำกริยาตาม

ความหมายออกเป็น ๕ ประเภท คือ กริยาเปรียบเทียบ กริยาแสดงสภาพ กริยาแสดง
 ประสบการณ์ กริยาแสดงอาการ และกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลง

จากการแบ่งหมวดคำของวิจิตร และนวรรณ จะเห็นได้ว่าทั้งสองท่านจัดให้คำกริยา
 อยู่ในคำหลัก ซึ่งแสดงเนื้อความสำคัญของประโยค

๒.๑.๒ คำช่วยกริยา

วิจิตร ภาณุพงศ์ (๒๕๓๐: ๗๘) กล่าวถึงคำช่วยกริยาโดยอาศัย “ตำแหน่ง” ของคำใน
 ประโยคเป็นเกณฑ์และจัดให้คำขยายกริยาเป็นคำไวพจน์ว่า คำขยายกริยา คือ คำที่อาจจะทำ
 หน้าที่ขยายคำกริยาแล้วร่วมกันทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่งใน ๓ ชนิดคือ
 กริยากรรม กริยากรรม และกริยาทวิกรรม แบ่งออกเป็น ๖ หมวดได้แก่ คำช่วยหน้ากริยา
 คำช่วยหลังกริยา คำปฏิเสธ คำหน้ากริยา คำหลังกริยา คำกริยาวิเศษณ์ และคำลงท้าย

ในการจำแนกหมวดคำโดยใช้ตำแหน่งของคำเป็นเกณฑ์ วิจิตร จัดให้ “อยาก” เป็นคำ
 ช่วยหน้ากริยาที่สามารถปรากฏได้ทั้งหน้าและหลังคำปฏิเสธ และสามารถปรากฏระหว่าง
 คำกริยาทั้ง ๒ คำได้

เช่น เขาไม่อยากออกไป เธออยากไม่ออกไปเอง ฉันนี้ก็อยากกินส้มตำ

๒.๑.๓ คำขยายกริยา

นวรรณ พันธเมธา (๒๕๒๗: ๒๕-๓๔) จัดให้คำกริยาที่ทำหน้าที่ขยายกริยาอื่น อยู่ใน
 หมวดคำขยาย โดยกล่าวถึง คำขยายว่า เป็นคำที่ช่วยขยายคำหลักและคำขยายด้วยกันเองให้มี
 ความหมายชัดเจนขึ้น แบ่งเป็น ๔ ประเภทใหญ่ๆ คือ คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา คำที่
 ขยายคำนาม คำที่ขยายคำกริยา และคำที่ขยายคำบอกจำนวน นวรรณ จัดให้ “อยาก” เป็นคำกริยา
 แต่เมื่อปรากฏอยู่หน้าคำกริยาอื่น คำว่า “อยาก” นั้นจะทำหน้าที่ขยายกริยาอื่น อยู่ในหมวดคำ
 ขยาย ประเภทคำขยายคำกริยา

เช่น เขาอยากเรียนดนตรี

คำช่วยกริยาของวิจิตร และคำขยายกริยาของนวรรณ ทำหน้าที่เหมือนกันคือ ขยาย
 คำกริยา แต่มีข้อแตกต่างคือ วิจิตรจำแนกย่อยลงไปด้วยเกณฑ์ตำแหน่งของประโยค จัดให้

“อยาก” เป็นคำไวยากรณ์ ประเภทคำช่วยหน้ากริยา ส่วนนววรรณนั้นให้ “อยาก” เป็นคำขยาย และใช้เกณฑ์ความหมายในการจำแนกย่อย จัดให้ “อยาก” มีหน้าที่ขยายกริยาซึ่งเป็นคำหลักในประโยค

๒.๑.๔ คำแสดงอรรถาณูเคราะห์ หรือคำบอกความเห็น

นักภาษาศาสตร์ที่กล่าวถึงคำแสดงอรรถาณูเคราะห์มีทั้งนักภาษาศาสตร์ชาวต่างชาติ ได้แก่ ไลออนส์ และชาวไทย ได้แก่ วิจินต์ ภาณุพงศ์ และนววรรณ พันธุมธา

ไลออนส์ (1977) แบ่งอรรถาณูเคราะห์ออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. อรรถาณูเคราะห์บอกโอกาส เป็นอรรถาณูเคราะห์ที่บอกความเป็นไปได้จริง โดยมีเงื่อนไขที่ทำให้เกิดเป็นจริงได้ เช่นความสามารถที่มี (alethic)
๒. อรรถาณูเคราะห์บอกการชี้แนะ เป็นอรรถาณูเคราะห์ที่ชี้แนะให้กระทำ (deontic)
๓. อรรถาณูเคราะห์บอกการคาดคะเน เป็นอรรถาณูเคราะห์ที่แสดงการคาดคะเนถึงความน่าจะเป็น (epistemic)

วิจินต์ ภาณุพงศ์ (๒๕๓๐) กล่าวว่า คำแสดงอรรถาณูเคราะห์ คือคำที่แสดงทัศนคติ หรือความเห็นของผู้พูดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ หรือความจำเป็นของกริยา ซึ่งอรรถาณูเคราะห์เป็นส่วนประกอบของประโยค โดยที่ ประโยค (sentence) ประกอบด้วย อรรถาณูเคราะห์ (modality) + ประพจน์ (proposition) ตัวอย่างเช่น ประโยค “เขาอยากจะมา” ประกอบด้วย ประพจน์ “เขามา” และ “อยากจะ” เป็นอรรถาณูเคราะห์ แสดงการคาดคะเนของผู้พูด

นววรรณ พันธุมธา (๒๕๒๖: ๔๖-๔๘) กล่าวถึงคำบอกความเห็น ซึ่งตรงกับไลออนส์ และวิจินต์ที่เรียกว่า “คำแสดงอรรถาณูเคราะห์” ว่าเป็นคำที่แสดงความเห็นของผู้พูดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของกริยา และความจำเป็นของผู้ทำในการทำกริยา แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. คำบอกความเห็นของผู้พูดว่ากริยานั้นเป็นไปได้เพียงไร ใช้หน้าคำกริยา เช่น
  - นิดต้องไปเชียงใหม่   แสดงความเชื่อมั่นว่านิดไปแน่
  - นิดน่าจะไปเชียงใหม่   แสดงความเป็นไปได้โอกาสที่นิดจะไปมีมากกว่าไม่ไป

๒. คำบอกความเห็นของผู้พูดว่าจำเป็นต้องทำกริยานั้นหรือไม่ ใช้น้ำคำกริยา

เช่น นิคต้องไปเชียงใหม่ แสดงว่านิคจำเป็นต้องไป

นิคได้ไปเชียงใหม่ แสดงว่านิคมีโอกาไป

คำแสดงอรรถาณูเคราะห์ของไลออนส์ และวิจินต์ กับคำแสดงความเห็นของนวรรณ มีความสอดคล้องกันคือ เป็นคำแสดงทัศนคติ หรือความเห็นของผู้พูดเกี่ยวกับความจำเป็น และความเป็นไปได้ของกริยา

๒.๒. การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและความหมาย

คุษฎีพร ชำนิโรตศานต์ (๒๕๒๖: ๔๑ – ๕๖) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง และการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง (syntactic change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลำดับของคำ การเปลี่ยนวิธีแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ และการเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในภาษา

๑. การเปลี่ยนลำดับคำ ได้แก่การเปลี่ยนลำดับของคำในคำซ้อน หรือคำประสม และการเปลี่ยนลำดับคำในวลีหรือประโยค

- การเปลี่ยนลำดับคำในคำซ้อน หรือคำประสม เช่น

โทโสโมโห เปลี่ยนลำดับของคำเป็น โมโหโทโส

- การเปลี่ยนลำดับของคำในวลี หรือประโยค เช่น

กำลังคนช่วยผู้ป่วนสวดอ้อนวอนอยู่ คำช่วยกริยา “กำลัง” ที่อยู่หน้านามจะเปลี่ยนลำดับไปอยู่หลังนามและอยู่ชิดคำกริยา เป็น คนผู้ป่วนกำลังสวดอ้อนวอนอยู่

๒. การเปลี่ยนวิธีแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำต่างๆ ในประโยคอาจดูได้จากการเปลี่ยนรูปศัพท์ หรืออาจดูได้จากการเปลี่ยนลำดับคำ ต่อมาวิธีแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์เปลี่ยนไปเป็นแบบอื่น

ตัวอย่าง

ภาษาละติน เป็นภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์โดยการลงหน่วยท้ายศัพท์ และรูปศัพท์นั้นจะบ่งบอกให้ทราบว่าคำนั้นทำหน้าที่เป็นประธาน กรรม หรือ กริยา เช่น

Marcell-us   Sophi-am   ama-t   ‘Marcello loves Sophia’

หน่วยท้ายศัพท์ -us บอกให้ทราบว่า Marcellus เป็นประธานของประโยค

หน่วยท้ายศัพท์ -am บอกให้ทราบว่า Sophiam เป็นกรรมของประโยค

หน่วยท้ายศัพท์ -t บอกให้ทราบว่า amat เป็นกริยาของประโยค

เมื่อรูปศัพท์บอกให้ทราบหน้าที่ ลำดับของคำจึงไม่มีความสำคัญ แม้จะเรียงลำดับคำต่างไป ก็ยังคงมีความหมายเหมือนเดิม (อาจต่างกันในเรื่องของการเน้น) ส่วนในภาษาอิตาเลียน วิธีแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ จะเปลี่ยนจากการลงหน่วยท้ายศัพท์มาเป็นการเรียงลำดับคำ การเรียงลำดับของคำจึงมีความสำคัญ ถ้าเรียงลำดับคำต่างไป ความหมายจะต่างไป หรือไม่สื่อความหมาย เช่น ภาษาอิตาเลียน ถ้าเรียงลำดับคำ Marcello ama Sophia จะมีความหมายว่า ‘Marcello loves Sophia’ แต่ถ้าเรียงลำดับคำ Sophia ama Marcello จะมีความหมายว่า ‘Sophia loves Marcello’

๑. การเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในภาษา (rule change) เมื่อกฎเกณฑ์ในภาษาเปลี่ยนไป โครงสร้างของวลีหรือประโยคก็จะเปลี่ยนไปด้วย

เช่น คำว่า “โกรธ” แต่เดิมจะมีบุพบท “แก่” นำหน้านามซึ่งเป็นที่หมายของกริยา เป็น “โกรธแก่ใคร” ปัจจุบันมีนามตามหลังได้ทันที ไม่ต้องมีบุพบท “แก่” นำหน้านาม ปัจจุบันใช้ “โกรธใคร”

๒.๒.๒ การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (semantic change)

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภทได้แก่

๑. ความหมายแคบเข้า คือ คำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายกว้าง ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายเฉพาะเจาะจงขึ้น เช่น “นิสิต” สมัยก่อนมีความหมายว่า “ศิษย์ที่เล่าเรียนในสำนัก” ปัจจุบันมีความหมายเฉพาะคือ “ผู้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง”
๒. ความหมายกว้างออก คือ คำที่สมัยหนึ่งเคยมีความหมายเฉพาะเจาะจง ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายกว้าง หรือหมายถึงคำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายเดียว ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายมากขึ้น หรือหมายถึงคำซึ่งสมัยหนึ่งปรากฏในบริบทแคบ ต่อมาเปลี่ยนไปปรากฏในบริบทที่กว้างกว่าเดิม เช่น “อา” เดิมมีความหมายเฉพาะว่า “น้องชายของพ่อ” ปัจจุบันมีความหมายกว้างออกหมายถึง “น้องของพ่อ”
๓. ความหมายย้ายที่ คือ คำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายอย่างหนึ่ง ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายเป็นอย่างอื่น เช่น “เส้” แต่เดิมให้ความหมายในทางดีหมายถึง “เข้าไปเกี่ยวข้องกับช่วยให้งานสำเร็จ” แต่ปัจจุบันความหมายเปลี่ยนไปเป็นตรงกันข้าม หมายถึง “เข้าไปเกี่ยวข้องกับโดยไม่จำเป็น” เป็นความหมายเชิงตำหนิ

นอกจากคุณศัพท์ ที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแล้ว นักภาษาศาสตร์ชาวต่างชาติที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางความหมายคือ แคมป์เบลล์ (Campbell, ๑๙๘๘) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางความหมายว่า ความหมายของคำอาจเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ความหมายกว้างขึ้น (widening: generalisation, extension, broadening)

ความหมายกว้างขึ้น ทำให้คำที่เปลี่ยนไปมีความหมายทั่วไป หรือเกิดการแผ่ขยาย และใช้ได้บริบทที่มากขึ้น เช่น

- salary เดิมมาจากคำว่า sal ในภาษาละติน หมายถึงค่าจ้างของทหารที่ขมเกลือ กล่าวคือในอดีตค่าแรงของทหารจะจ่ายเป็นเกลือ ต่อมาความหมายของคำว่า salary ใช้ในความหมายทั่วไปคือค่าจ้างของคนในทุกอาชีพ ไม่ได้หมายถึงค่าจ้างของทหารเพียงอาชีพเดียว

๒. ความหมายแคบลง (narrowing: specialisation, restriction)

ความหมายของคำถูกจำกัดให้ใช้ในบริบทเฉพาะ จากเดิมที่เคยใช้ได้ในความหมายทั่วไป เช่น

- girl ใน Middle English หมายถึงเด็กทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่ในปัจจุบัน คำว่า “girl” จะหมายถึงเด็กผู้หญิงเท่านั้น

๓. อุปลักษณ์ (metaphor)

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายแบบอุปลักษณ์เกี่ยวข้องกับการแผ่ขยายทางความหมายของคำ การเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ สิ่งที่เปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบจะมีส่วนใดส่วนหนึ่งที่เหมือนกัน ดังนั้นผู้ที่เข้าใจได้ต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับของทั้งสองสิ่งนำมาเปรียบเทียบกัน เช่น

- chill ในภาษาอังกฤษ หมายถึง พักผ่อน (to relax), ทำให้สงบลง (calm down) เป็นคำแสลงมาจากการแผ่ขยายความหมายแบบอุปลักษณ์ของคำว่า chill ที่หมายถึง ทำให้เย็นลง (to cool)

๔. การเปลี่ยนความหมายโดยการนำส่วนย่อยของความหมายเดิมมาเป็นความหมายของคำใหม่ (metonymy)

การเปลี่ยนแปลงความหมายแบบนี้เป็นการใช้คำเรียกชื่อของสิ่งหนึ่งแทนความหมายของอีกสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องกัน เช่น

- tea ในภาษาอังกฤษที่ว่า “น้ำชา” ในประเทศอังกฤษจะหมายรวมถึง การดื่มน้ำชาเมื่อเย็น (the drink, the evening meal) ด้วย

๕. การเปรียบเทียบโดยนำส่วนย่อยมากล่าวแทนส่วนรวม (synecdoche)

เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบส่วนรวมและส่วนย่อย (part-to-whole relationship) อาจใช้ส่วนย่อยอ้างถึงส่วนรวม หรือ ส่วนรวมอ้างถึงส่วนย่อยก็ได้ เช่น

- เมื่อพูดถึงพระอาทิตย์ หมายถึง วัน (กลางวัน) หรือ เมื่อพูดถึงพระจันทร์ หมายถึง เดือน

๖. ความหมายเปลี่ยนไปในแง่ลบ (degeneration)

เกิดจากผู้ใ้ภาษามีทัศนคติแง่บวกน้อยลง และตีค่าด้านลบมากยิ่งขึ้น เช่น

- คำว่า "wife" ในภาษาอังกฤษ แต่เดิม หมายถึงผู้หญิงทั่วไป แต่ปัจจุบันหมายถึง ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว

๗. ความหมายเปลี่ยนไปในแง่บวก (elevation: amelioration)

เกิดจากผู้ใ้ภาษาเปลี่ยนทัศนคติต่อคำไปในทางที่ดีขึ้น เช่น

- คำว่า "knight" ในภาษาอังกฤษ แต่เดิมหมายถึง คนรับใช้ ค่อมานำไปใช้เรียก คนรับใช้ในกองทัพ และปัจจุบันใช้ในความหมายว่า นักรบที่รับใช้กษัตริย์

๘. การหลีกเลี่ยงคำต้องห้าม (taboo replacement and avoidance of obscenity)

เป็นการเปลี่ยนแปลงคำโดยใช้คำที่สุภาพแทนคำต้องห้าม เช่น

- คำว่า "toilet" เป็นคำยืมภาษาฝรั่งเศสที่ใช้ในประเทศอังกฤษ ซึ่งคนอังกฤษถือว่าคำนี้เป็นคำไม่สุภาพ จึงพยายามหาคำอื่นมาเรียกแทนได้แก่ lavatory, restroom เป็นต้น

๙. การกล่าวเกินจริง (hyperbole)

เป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ โดยการพูดเกินความเป็นจริง เช่น

- คำว่า "crippled" ในภาษาอังกฤษ แต่เดิมว่า คนพิการ ต่อมาใช้คำแสดงว่า "lame" (คนพิการ) แต่หมายรวมถึง โง่และงุ่มง่ามด้วย

๑๐. การกล่าวน้อยกว่าความเป็นจริง (litotes)

เป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ โดยการพูดน้อยกว่าความเป็นจริง เช่น

- คำว่า “to kill” ในภาษาอังกฤษ แต่เดิม หากพูดว่า ตี (hit) ก็มีความหมายถึง ฆ่า (kill) ด้วย

๑๑. การเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่เกิดจากการติดต่อกัน (semantic shift due to contact)

เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการติดต่อกันสื่อสาร ไม่ค่อยพบในการเปลี่ยนแปลงทางความหมายในภาษาปัจจุบัน เช่น

- คำว่า “กวาง” (deer) ในภาษา Mayan นำมาใช้แนะนำ “ม้า” เมื่อติดต่อกับชาวยุโรป คำว่า “กวาง” จึงมีความหมายว่า “ม้า” และเมื่อต้องกล่าวถึง “กวาง” คำเรียกกวาง จึงเปลี่ยนเป็น “ม้าป่า” (forest horse)

ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายไม่สามารถจำแนกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด ด้วยเหตุนี้ แคมป์เบลล์จึงแบ่งประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ การทำให้ความหมายกว้างขึ้น และการทำให้ความหมายแคบลง และการเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ก็จัดเป็นประเภทย่อยของการเปลี่ยนแปลงทั้งสองแบบนี้

๒.๓ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization)

อังควอน เมเย่ (Antoine Meillet, 1912: 132 อ้างถึงใน นันทริยา ลำเจียกเทศ, ๒๕๓๕: ๒๓) เป็นผู้แรกที่กล่าวถึงการกลายเป็นคำไวยากรณ์ว่า เป็นผลจากคำอิสระ (independent word) เปลี่ยนเป็นคำที่มีลักษณะทางไวยากรณ์ (grammatical character) คำอิสระที่มีความหมายในตัวเอง จะพัฒนาเป็นคำช่วย และหากกระบวนการนี้สิ้นสุดลง คำนี้จะเปลี่ยนเป็นเพียงหน่วยทางไวยากรณ์ (a grammatical marker)

ต่อมา คิวรีโลวิกซ์ (Kurylowicz's, 1965: 52 อ้างถึงใน นันทริยา ลำเจียกเทศ, ๒๕๓๕: ๒๓) ได้ให้นิยามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงจากคำบอกเนื้อความ (a lexical) เป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ (a grammatical) หรือเปลี่ยนจากคำที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยไปสู่คำที่มีความเป็นไวยากรณ์มาก

นอกจากนี้ ไฮเน่ และเรห์ (Heine and Reh, 1984: 15 อ้างถึงใน ไพทยา มีศักดิ์, ๒๕๔๐: ๒๕) ยังให้นิยามการกลายเป็นคำไวยากรณ์ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่หน่วยทางวากยสัมพันธ์สูญเสีย ความสมบูรณ์ทางความหมาย (semantic complexity) ลักษณะสำคัญทางอรรถศาสตร์ (pragmatic significance) ความเป็นอิสระทางวากยสัมพันธ์ (syntactic freedom) และการเขียนสัทอักษร (phonetic substance)

จากคำกล่าวของนักภาษาศาสตร์ข้างต้น กล่าวได้ว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์คือ การที่คำบอกเนื้อความมีการเปลี่ยนแปลงอรรถลักษณะทางความหมาย และมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นคำไวยากรณ์ในที่สุด

เมื่อกล่าวถึงทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ นักภาษาศาสตร์ตะวันตกที่กล่าวถึงทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์มีหลายท่าน แต่หากพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาเชิงประวัติในภาษาไทยแล้ว พบว่าภาษาไทยเป็นภาษาคำโดดที่ไม่มีการเปลี่ยนรูปคำเหมือนภาษาในประเทศตะวันตกซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาเชิงประวัติในภาษาไทย จึงพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางหน้าที่และความหมายเป็นสำคัญ และนักไวยากรณ์ตะวันตกที่กล่าวเน้นการเปลี่ยนแปลงทางความหมายในทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้แก่ ไบบี และคณะ (Bybee et al, ๑๙๙๔) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ไบบี เปรอร์กิน และคณะ (Bybee et al, 1994 อ้างถึงใน ไพทยา, ๒๕๔๐: ๓๕)

ผลกระทบทางความหมายที่มาจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์ มีกระบวนการ ดังนี้

๑. การขยายความหมายแบบอุปลักษณ์ (metaphorical extension) ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงทางอรรถศาสตร์ที่สำคัญที่สุด โดยถือว่าอิทธิพลที่ทำให้คำกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือการเรียนรู้ของมนุษย์ กล่าวคือคำที่เป็นคำหลักจะเป็นคำที่เป็นสิ่งพื้นฐานที่มนุษย์เรียนรู้ตามประสบการณ์ที่ใกล้ชิด จะพัฒนาเป็นคำไวยากรณ์มีความหมายไกลตัว ความหมายที่เป็นสิ่งไกลตัว จะถือเป็นความหมายรูปธรรม ส่วนความหมายที่เป็นสิ่งไกลตัว จะถือเป็นความหมายนามธรรม

การขยายความหมายแบบอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการที่คำเปลี่ยนแปลงความหมายแบบอุปลักษณ์จากรูปธรรมมาเป็นนามธรรมเมื่อเป็นคำไวยากรณ์

ตัวอย่างเช่น การกลายเป็นคำ “face” จากความหมายแสดงส่วนของร่างกายมนุษย์ ซึ่งเป็นความหมายอุปลักษณ์เชิงรูปธรรม ขยายมาเป็นคำที่มีความหมายแสดงความเปรียบบอกตำแหน่งหน้า “front” และกลายเป็นอุปลักษณ์บอกพื้นที่ (space or a spatial adposition) เช่น “face of cliff”

๒. การอนุมาน (inference) เป็นการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแบบอนุมาน จะเกิดขึ้นเมื่อรูปภาษาใดภาษาหนึ่งปรากฏอยู่ในตำแหน่งเดียวกันกับรูปภาษาอื่นบางรูปและมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เหมือนกัน อนุมานว่ารูปภาษาดังกล่าวจัดอยู่ในคำหรือสำนวนชุด(paradigms) เดียวกัน เช่นคำ “go” และสำนวน “be going to” จะปรากฏอยู่นำรูปกริยาเช่นเดียวกับคำช่วยหน้ากริยา “will” และ “shall”

He will leave us soon.

He shall leave us soon.

He is going to leave us soon.

ถึงแม้ว่า “be going to” จะเปลี่ยนรูปไปตามกาล และการณ์ลักษณะได้เหมือนกริยาอื่นๆ แต่รูปภาษาก็ทำหน้าที่เป็นคำช่วยกริยาบอกอนาคตกาล เช่นเดียวกับ will และ shall

๓. การขยายความหมายหรือความหมายกว้างขึ้น (generalization) เป็นการสูญเสียความหมายที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งมีเงื่อนไขการเกิดร่วมกับคำบางคำที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์สอดคล้องกันโดยเฉพาะ ไปเป็นการมีเงื่อนไขการเกิดร่วมเข้มงวดน้อยลงและคำจะเกิดร่วมกับคำที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์หลากหลายขึ้น

เช่น “can” เป็นคำที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายแสดงความสามารถทางจิตใจหรือสติปัญญา (mental ability) ต่อมาขยายความหมายกว้างขึ้น โดยจะปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายแสดงความสามารถทางกายได้ (general ability)

๔. การกลมกลืนความหมาย (harmony) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คำได้สูญเสียความหมายเดิมที่เป็นความหมายประจำคำเกือบหมด โดยจะแสดงความหมายที่สอดคล้องกับบริบท ถือเป็นกลไกที่เป็นลำดับท้ายของการกลายเป็นคำไวยากรณ์

เช่น “avoir” หรือ “have” ในภาษาฝรั่งเศส เมื่อเป็นคำไวยากรณ์จะมีความหมายแสดงการตามบริบทที่ปรากฏร่วม ตัวอย่าง เมื่อปรากฏในประโยค Il a mangé จะแสดงอดีตกาล แต่เมื่อปรากฏในประโยค Il mangera จะแสดงอนาคตกาล

๕. การดูดซับความหมายทางบริบท (absorption of contextual meaning) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คำได้สูญเสียความหมายเดิม แล้วดูดซับความหมายของบริบทที่ปรากฏร่วมอยู่ด้วย การเปลี่ยนแปลงนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงช่วงท้าย

ตัวอย่างเช่นในภาษาฝรั่งเศส คำว่า “pas, personne, rien, jamais” เดิมเป็นคำนาม ไม่ได้มีความหมายปฏิเสธ เมื่อปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ “ne” จนเป็นปกติคือ “ne...pas, ne...personne, ne...rien, ne...jamais” คำดังกล่าวจึงกลายเป็นคำไวยากรณ์ มีความหมายแสดงการปฏิเสธ

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย

มีผู้เคยศึกษาเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยได้แก่ นันทริยา ลำเจียกเทศ (๒๕๓๕) ศึกษาคำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะ และส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา, จรัสดาว อินทรทัศนีย์ (๒๕๓๕) ศึกษากระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย, ไพทยา มีสัจย์ (๒๕๔๐) ศึกษาคำช่วยกริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย, รุ่งอรุณ ทิมชุมทเถียร (๒๕๔๕) ศึกษาเรื่อง “อนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนาม: การศึกษาเชิงประวัติ” และ มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (๒๕๔๖) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว” ซึ่งในที่นี้จะทบทวนเฉพาะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการกลายเป็นคำช่วยกริยาไปเป็นคำช่วยกริยาได้แก่ งานวิจัยของ ไพทยา, รุ่งอรุณ และมิ่งมิตร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ ไพทยา มีสัจย์ (๒๕๔๐)

ไพทยา มีสัจย์ ศึกษาคำหลายหน้าที่ที่เป็นคำกริยา ได้แก่ คง ควร ต้อง ได้ นำ อาจ ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำช่วยกริยาได้ด้วย ว่าคำช่วยกริยาเหล่านี้มีพัฒนาการมาจากคำกริยาหรือไม่ โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารสมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ ๑) ศึกษาปรากฏการณ์ของคำเหล่านี้ว่าเป็นคำกริยาในเอกสารสมัยต่างๆ หรือไม่ ๒) ศึกษาลักษณะการกลายเป็นคำช่วยหน้ากริยาทั้งในระดับวากยสัมพันธ์และทางอรรถศาสตร์ และ ๓) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเพื่อดูว่าพัฒนาการนี้เกิดขึ้นในสมัยใด

ในการศึกษาคำกริยาที่กลายเป็นคำช่วยหน้ากริยานี้ ไพทยาได้ใช้เกณฑ์ในการแบ่งหมวดคำ ๒ เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ และเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ เนื่องจากเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์เพียงเกณฑ์เดียวไม่สามารถจำแนกหมวดคำกริยาออกจากคำช่วยหน้ากริยาได้

การใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการจำแนกหมวดคำ

การวิเคราะห์หน้าที่ของคำ “คง ควร ต้อง ได้ นำ อาจ” โดยวิเคราะห์ปริบทแวดล้อมของคำ พบว่าคำเหล่านี้ปรากฏในปริบทที่อาจแยกกระสวนได้ ๑ กระสวนซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าคำที่พบในปริบทนั้นๆ น่าจะทำหน้าที่อย่างหมวดคำและหมวดคำย่อยอย่างไร

ตาราง แสดงการจำแนกกระสวนตามปริบทที่แตกต่างกัน

กระสวน	ปริบท	ตัวอย่าง	ผล
๑	ปรากฏเป็นหน่วยสุดท้ายในกริยาลิ ไม่มีนามวลีหรือส่วนเติมเต็มตามมา	ครั้นเราได้ตกแต่งบำรุงการทั้งปวงสรรพ แล้วเห็นควรที่จะชกออกไปตั้งทัพเข้าศึกนั้น ไซร้ ก็ชกออกไปโดยเวลาอันควร	เป็นกริยากรรม เพราะไม่มีนามวลี หรือกริยาลิที่ ทำหน้าที่กรรม ตามหลังคำ
๒	ปรากฏอยู่หน้าบุพบทวลี	ถ้าคำกฏมิต้องกับหนังสือร้อง พิจารณา	เป็นกริยากรรม เพราะไม่มีนามวลี หรือกริยาลิที่ ทำหน้าที่กรรม ตามหลังคำ
๓	ปรากฏอยู่หน้าวิเศษนา- นุประโยคที่นำมาขยาย	แลเมื่อมัจจุราชมมาถึงแล้วนั้นญาติวงศ์ ทั้งหลายมีอาจ เพื่อที่จะเป็นที่พึ่ง และห้าม ...	เป็นกริยากรรม เพราะไม่มีนามวลี หรือกริยาลิที่ ทำหน้าที่กรรม ตามหลังคำ
๔	ปรากฏอยู่หน้านามวลี ละรูป	พระเจ้าเสด็จเข้าโกศ...จึงเสด็จคืนเรือนเท่า กงจักรกลิ้งไปกลางหาวสู่เจดีย์ทองเก่า รัชมี ถูกข่าน ต้องพรายเรือนงาม	เป็นกริยากรรม เพราะมีนามวลีซึ่ง ละรูปที่ทำหน้าที่กรรมตามหลังคำ
๕	ปรากฏอยู่หน้านามวลี	พระยารามราชานั้นคงปัญญาดีทุกเมื่อ	เป็นกริยากรรม เพราะมีนามวลีที่ทำ หน้าที่กรรมตามหลังคำ
๖	ปรากฏอยู่หน้านามานุประโยค	แลท่านให้พิจารณาสวนสหขัณฑ์แห่ง ตามศักรคนขันขัณฑ์ไซ้	เป็นกริยากรรมที่ต่างจากกริยา กรรมตัวอื่นตรงที่ประธานจะเป็น นามานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วยว่า หรือ ที่
๗	ปรากฏอยู่หน้ากริยาลิ	ขุนไชยอาญาต้องปรับจ้างคนแทนทรัพย์	ไม่สามารถจำแนกหมวดคำด้วย เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ได้

๑ กระสวนนี้มีปัญหา เพราะคำที่ปรากฏอาจเป็นคำกริยาตัวแรกในกริยาที่เรียงกัน หรือ เป็นคำช่วยหน้ากริยาขยายกริยาลิที่ตามมาก็ได้ เนื่องจากกระสวนของคำที่เป็นคำช่วยหน้ากริยา ก็มีตำแหน่งอยู่หน้ากริยาลิเช่นเดียวกัน จึงต้องใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์มาวิเคราะห์

การใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ในการจำแนกหมวดคำ

เนื่องจากการใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ไม่สามารถจำแนกหมวดคำช่วยกริยาออกจากคำกริยาได้อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงต้องใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์มาจำแนกหมวดคำ ซึ่งการวิเคราะห์แยกคำช่วยหน้ากริยา และคำกริยาด้วยเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ใช้วิธีการดังนี้

๑) จำแนกคำช่วยหน้ากริยาว่า เป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ โดยช่วยขยายความหมายของคำกริยา ได้แก่ การ การณ์ลักษณะ และอรรถานุเคราะห์ (ความหมายเกี่ยวกับแนวคิด และความรู้สึกของผู้พูด)

๒) ทดสอบคำกริยา โดยการแทนที่ด้วยคำ เช่นคำราชาศัพท์ หรือวลีที่มีความหมายพ้อง

ผลการวิจัยพบว่า คำทั้ง ๖ คำมีการกลายเป็นคำไวยากรณ์จากคำกริยามาเป็นคำช่วยหน้ากริยาที่มีตำแหน่งอยู่หน้ากริยวลี ทำหน้าที่ได้ทั้งอย่างคำกริยาและอย่างคำช่วยหน้ากริยา และมีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายจริง โดยมีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงให้เห็นอย่างชัดเจน

๒.๔.๒ รุ่งอรุณ ทิมชอุณหเชียร (๒๕๔๕)

รุ่งอรุณ ศึกษาอนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนามที่มีรูปเดียวกันในภาษาไทยว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร คำสองประเภทนี้จำแนกออกจากกันอย่างเด็ดขาด หรือเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ถ้าเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คำประเภทใดเป็นคำบอกเนื้อความ คำประเภทใดเป็นคำไวยากรณ์และปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใด โดยมีสมมติฐานในการวิจัย ๓ ข้อคือ ๑)อนิยมสรรพนามเป็นคำที่กลายมาจากปฤจฉาสรรพนาม ๒)การกลายของปฤจฉาสรรพนามในสมัยต่างๆ มีลักษณะแตกต่างกัน และ ๓)อนิยมสรรพนามที่กลายมาจากปฤจฉาสรรพนามนั้น บางรูปมีพัฒนาการที่ต่อเนื่อง โดยศึกษาจากเอกสารตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์ ๒ เกณฑ์ คือ การวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ และอรรถศาสตร์ของอนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนาม

การวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของอนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนาม

๑. จำแนกข้อมูลตามชนิดประโยค ๓ ชนิดคือ ประโยคความเดียว ประโยคความซ้อน และประโยคความรวม

๒. จำแนกอนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนามในประโยคแต่ละชนิดด้วยเกณฑ์ ๔ ข้อคือ

- a. การปรากฏตามลำพัง
- b. การปรากฏหน้าหน่วยขยายของหน่วยนาม
- c. การปรากฏในตำแหน่งกรรมของกริยาลิขอกปฏิเสธ
- d. การปรากฏในประโยคที่มีคำลงท้ายแสดงการถาม

การวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของอนิยมสรรพนามและปลุจฉาสรรพนาม

จำแนกอนิยมสรรพนามและปลุจฉาสรรพนามด้วยเกณฑ์ ๔ เกณฑ์ คือ

๑. ความหมายเจาะจง
๒. การรู้ข้อมูลของผู้พูด
๓. ความหมายบอกปฏิเสธ
๔. ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟัง

ผลการวิจัยพบว่า

๑. อนิยมสรรพนามเป็นคำที่กลายมาจากปลุจฉาสรรพนาม โดยมีปัจจัยที่สำคัญคือ การมีลักษณะความหมายร่วมกันแบบ [-ผู้พูดรู้ข้อมูล] ทำให้เกิดการกลายจากปลุจฉาสรรพนามไปเป็นอนิยมสรรพนามได้ และในการกลายหมวดคำนี้อาศัยกระบวนการที่สำคัญ ๔ กระบวนการคือ การบังคับการปรากฏ การสูญเสียคุณสมบัติความเป็นหมวดคำเดิม การวิเคราะห์ใหม่ และการทำให้มีความหมายทั่วไป
๒. การกลายของปลุจฉาสรรพนามในแต่ละสมัยมีลักษณะแตกต่างกัน
๓. อนิยมสรรพนามที่กลายมาจากปลุจฉาสรรพนามนั้น บางรูปมีพัฒนาการที่ต่อเนื่อง

๒.๔.๓ มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (๒๕๔๖)

มิ่งมิตร ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงประวัติของคำว่า “แล้ว อยู่ อยู่แล้ว” จากเอกสารข้อมูลที่ได้รับการตีพิมพ์ และเผยแพร่แล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย ยุคชวา เรื่อยมาจนถึงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๑๘๒๖ – ๒๕๔๖) มีสมมติฐานในการวิจัยว่า ๑) “แล้ว อยู่ อยู่แล้ว” มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์แตกต่างกันในภาษาแต่ละสมัย ๒) การเปลี่ยนที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นสากล และ ๓) กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำเหล่านี้มีระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงไม่พร้อมกัน ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงของคำว่า “แล้ว”

คำว่า “แล้ว” พบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย และมีโครงสร้างไม่เท่ากันในแต่ละสมัย จากเดิมทำหน้าที่ ๓ อย่างได้แก่ คำกริยา คำช่วยกริยาแสดงการณ์ลักษณะสมบูรณ์ และคำเชื่อมอนุพากย์ เป็น ๘ หน้าที่ได้แก่ คำกริยา คำช่วยกริยาแสดงการณ์ลักษณะสมบูรณ์ คำเชื่อมอนุพากย์ วลิตายคัตว์ที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ วลิตายคัตว์ที่เป็นคำกริยา วลิตายคัตว์ที่เป็นคำบอกเวลา และคัชนีปริจเฉท

ในด้านความหมาย คำว่า “แล้ว” ที่เป็นคำกริยามี ๔ ความหมายได้แก่ “เสร็จสิ้น” “จบ” “ขึ้นอยู่กับ, ตามใจ” และ “เต็มไปด้วย” คำว่า “แล้ว” ที่ทำหน้าที่เป็นคำช่วยหลังกริยา แสดงความหมายการณ์ลักษณะสมบูรณ์เหมือนกันทุกสมัย คำว่า “แล้ว” ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์มีความหมาย ๘ ความหมายได้แก่ ความหมายบอกเวลาภายหลัง บอกความที่คล้อยตามกัน หรือเพิ่มความ บอกผล บอกเวลาภายหลังและผล บอกเวลาภายหลังและเพิ่มความ บอกความขัดแย้ง และเพิ่มความ และบอกความขัดแย้งและบอกเวลาภายหลัง คำว่า “แล้ว” ที่เป็นวลิตายคัตว์ ทำหน้าที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ได้แก่ “...แล้ว...เล่า” หมายถึงเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายๆ ครั้งซ้ำๆ กัน หรือแสดงความหมายที่เป็นพหูพจน์และสิ่งซ้ำๆ กัน “...แล้ว...รอด” หมายถึงแล้วรอด ลักษณะที่เป็นอยู่อย่างนั้นเรื่อยไป “ก็แล้วกัน” เป็นการสรุปผลเพื่อเน้นย้ำเหตุการณ์ที่กล่าวแล้ว และหวังว่าเหตุการณ์จะเป็นอย่างที่ต้องการ “...แล้ว...อีก” หมายถึงลักษณะของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ กันหลายครั้ง นอกจากนี้ยังพบวลิตายคัตว์ “...แล้ว...เล่า” และ “...แล้ว...อีก” คำว่า “แล้ว” ที่ทำหน้าที่เป็นวลิตายคัตว์ที่เป็นคำกริยา “ล้วนแล้วไปด้วย” หมายถึง “เต็มไปด้วย” และ “แล้วไปแล้ว” หมายถึง “จบสิ้น, ผ่านพ้น” ในสมัยปัจจุบันยังพบวลิตายคัตว์ “ที่แล้ว” หมายถึง “ที่ผ่านมา” และคำว่า “แล้ว” ที่เป็นคัชนีปริจเฉท มีความหมายแสดงความสัมพันธ์ระดับข้อความเพื่อบอกความแน่ใจ หรือความมั่นใจของผู้พูด

๒. การเปลี่ยนแปลงของคำว่า “อยู่”

คำว่า “อยู่” พบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย และมีโครงสร้างไม่เท่ากันในแต่ละสมัย จากเคยปรากฏเพียงหน้าที่เดียวได้แก่คำกริยา เพิ่มเป็น ๔ หน้าที่ได้แก่ คำกริยา คำช่วยหลังกริยาแสดงการณ์ลักษณะบอกการดำเนินอยู่ วลิตายคัตว์ที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ และคำเชื่อมอนุพากย์

ในด้านความหมายคำว่า “อยู่” ที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาของประโยคมี ๓ ความหมายได้แก่ “พักอาศัย, ไม่ไปจากที่” “มี, ปรากฏ” และ “มีชีวิต” คำว่า “อยู่” ที่ทำหน้าที่เป็นคำช่วยหลังกริยา มีความหมายแสดงการณั้ลักษณะแสดงการดำเนินอยู่เหมือนกันทุกสมัย คำว่า “อยู่” ที่เป็นวลิตายตัว ทำหน้าที่เป็นกริยาวิเศษณ์ “อยู่ข้าง” หมายถึง “ค่อนข้าง, เกือบจะ” และ “อยู่ดี” ซึ่งปรากฏท้ายประโยค มีความหมายว่า “อย่างที่ควรจะเป็น” คำว่า “อยู่” ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพาคย์ แสดงความหมายบอกเวลาภายหลังเพียงความหมายเดียว

๓. การเปลี่ยนแปลงของคำว่า “อยู่แล้ว”

คำว่า “อยู่แล้ว” พบการปรากฏตั้งแต่สมัยอยุธยา มีโครงสร้างเพิ่มขึ้นจาก ๑ หน้าที่ได้แก่ คำช่วยหลังกริยาแสดงการณั้ลักษณะบอกการดำเนินอยู่และการณั้ลักษณะสมบูรณ์ เป็น ๒ หน้าก็คือ มีโครงสร้างเป็นดัชนีปริจเฉทเพิ่มขึ้นมาในสมัยปัจจุบัน

ในด้านความหมายคำว่า “อยู่แล้ว” มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ไม่มีการแสดงความแน่ใจของผู้พูด เป็นมีการแสดงความแน่ใจของผู้พูดในบางบริบท และปัจจุบันได้พัฒนาไปเป็นดัชนีปริจเฉท ที่แสดงความแน่ใจหรือความมั่นใจของผู้พูด โดยไม่มีความหมายบอกการณั้ลักษณะปรากฏร่วมอยู่ด้วย

๔. การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า “แล้ว, อยู่, อยู่แล้ว”

ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงของคำว่า “แล้ว, อยู่, อยู่แล้ว” มีระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงไม่พร้อมกัน คำว่า “แล้ว” น่าจะมีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ก่อนคำว่า “อยู่” และ “อยู่แล้ว” การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำทั้งสามนี้มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป และมีการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นสากล

งานวิจัยของทั้ง ๓ คนนี้สะท้อนให้เห็นว่า คำหลักที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างและความหมายได้ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ทำให้คำหลักดังกล่าว เปลี่ยนหน้าที่เป็น

คำไวยกรณ์ นอกจากนี้งานวิจัยของไพทยา รุ่งอรุณ และมิ่งมิตรก็ได้แสดงการเปลี่ยนแปลงที่ลงรอย คือ คำหลักได้เปลี่ยนแปลงทั้งหน้าที่ และความหมาย กลายเป็นคำไวยกรณ์อย่างสมบูรณ์

จากงานวิจัยของไพทยา และมิ่งมิตร ที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยกรณ์จากคำกริยาเป็นคำช่วยกริยา จะเห็นว่า คำกริยาได้ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยกรณ์จากคำบอกเนื้อความไปสู่คำไวยกรณ์อันได้แก่ คำช่วยหน้ากริยา และคำช่วยหลังกริยาอย่างสมบูรณ์ และงานวิจัยของรุ่งอรุณ คำปฏิเสธสรรพนาม ก็ได้ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยกรณ์ในหมวดคำเดียวกัน กลายเป็นคำอนิยมสรรพนามอย่างสมบูรณ์

ดังนั้นจึงน่าสนใจว่า ในขณะที่นักไวยกรณ์ไทยมีความคิดเรื่องการจำแนกหมวดคำแตกต่างกันกล่าวคือ วิจิตรนัย จัดให้คำแรกที่ปรากฏในกริยวลีเป็นคำช่วยหน้ากริยา แต่ นววรรณ จัดให้คำดังกล่าวเป็นคำขยายกริยาซึ่งอยู่ในหมวดคำขยาย การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในเชิงประวัติ น่าจะช่วยตอบคำถามการกลายเป็นคำไวยกรณ์ของ “อยาก” ได้

ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้าง และความหมายของ “อยาก” ว่าผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ “อยาก” กลายเป็นคำไวยกรณ์โดยสมบูรณ์หรือไม่ อย่างไร